

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİ İLE ÖĞRETMEN ADAYLARININ TÜRKÇE BİLİNÇ DÜZEYLERİ (AĞRI İLİ ÖRNEKLEMİ)

*Akif ARSLAN**

*Yasin KILIÇ***

ÖZET

Bu çalışmada Türkçe öğretmenleri ile öğretmen adaylarının Türkçe dil bilinçlerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Araştırmada Ağrı ilinde görev yapan 60 Türkçe öğretmeni ile Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümünde öğrenimlerine devam eden 104 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir. Veri toplamak amacıyla “Türkçe Bilinci Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçekte üç faktörlü toplam 17 madde bulunmaktadır. Araştırmanın sonucunda, toplam puanlar dikkate alındığında, hem Türkçe öğretmenlerinin hem de Türkçe öğretmen adaylarının Türkçe kullanma bilinçlerinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Çalışmada Türkçe öğretmenleri ile öğretmen adaylarının Türkçe bilinç düzeylerinin “bireysel kullanım” boyutu açısından öğretmenler lehine farklılaştığı, “ülke bütünlüğü” ve “kitle iletişim” boyutlarında ise bir farklılığın olmadığı da belirlenmiştir. Bu veriye göre öğretmenlerin internet ortamındaki yazışmalarda Türkçenin kurallarına dikkat etme, Türk alfabesinde olmayan harflerin (x, w gibi) kullanılmasından ve üzerinde İngilizce yazılar olan giysilerin giyilmesinden rahatsız olma, Türk Dil Kurumu’nun Türkçeye giren yabancı kelimelere önerdiği karşılıkları kullanmaya özen gösterme, anlamını bilmediği bir sözcükle karşılaşıldığında Türkçe Sözlüğe bakma, konuşurken ve yazarken yabancı kelimeler kullanılmasından rahatsız olma, yazım kuralları için gerektiğinde imla kılavuzuna bakma hususlarında öğretmen adaylarına göre daha bilinçli oldukları ifade edilebilir. Bu sonuç aday öğretmenlerin öğretmen olduktan ve “Türkçe” öğretmeye başladıktan sonra dil bilinci hususunda olumlu bir gelişim gösterdikleri biçiminde yorumlanabilir. Araştırmada, ayrıca, Türkçe kullanma bilincinin cinsiyete göre değişmediği de tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, Türkçe bilinci.

* Yrd. Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, El-mek: akifarslan78@mynet.com.tr

** Yrd. Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, El-mek: ykilic23@yahoo.com

A STUDY ON MEASUREMENT OF TURKISH CONSCIOUSNESS LEVELS OF TURKISH TEACHERS AND TEACHER CANDIDATES (THE SAMPLE OF AGRI PROVINCE)

ABSTRACT

In this study Turkish consciousness of Turkish teachers and teacher candidates has been measured. Sampling of the study consists of 60 Turkish teachers working in Ağrı province and 104 students studying at Department of Turkish Teaching at Ağrı Ibrahim Cecen University. "Turkish Consciousness Scale" has been used to collect data. The scale consists of total 17 items of three-factor. As a result of the study, taking into account the total earned points, it is possible to say that Turkish use consciousness levels of both Turkish teachers and Turkish teacher candidates are high. In the study it has also been discovered that Turkish consciousness levels of Turkish teachers and teacher candidates are different in favor of teachers in respect to "individual use" but there is no difference in respect to "country integrity" and "mass media" aspects. Based on these findings it is likely to express that in comparison to teacher candidates, the teachers are more conscious in regard to paying attention to Turkish rules in corresponding via internet, not liking use of letters not included in Turkish alphabet such as x, w) and wearing clothes having English prints, paying attention to use the words indicated as equivalent for the foreign words as specified by Turkish Language Authority, looking up the dictionary when any unknown words are encountered, getting disturbed by use of foreign words in speaking and writing, and looking up spelling book for spelling rules when required. This result might be indicate that the candidate teachers developed a positive attitude regarding language consciousness after becoming teacher and starting to teach "Turkish". The study has also identified that there is no difference Turkish use consciousness in respect to gender.

Key Words: Turkish teaching, Turkish consciousness.

1. Giriş

Dil kültürün temelini oluşturan, milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir kurum; seslerden örülmüş doğal bir araç; yaşayan ve gelişen canlı bir varlık; duygu, düşünce ve isteklerin anlatılmasını sağlayan bir yapı taşı, sosyal ilişkilere yön veren dinamik bir yapıdır (Ergin, 2004: 3-5). Dil, hem bir bildirişim, hem de bildirişime konu olan düşüncenin üretilmesindeki araçtır (Börekçi, 2009: 2). Zihinsel gelişmenin göstergesi olan dil, çocuğun bilişsel ve sosyal gelişiminde önemli bir yer tutmakta ve çocuğun sosyal becerileri kullanmasının aracı ve ön koşulu olmaktadır (Özbay ve Melanlıoğlu, 2008). İnsanoğlunun bir toplumsal varlık olarak duygu, düşünce, hayal ve isteklerini çevresiyle paylaşma zorunluluğu da ancak dil vasıtasıyla yerine getirilebilmektedir. Bu bağlamda her milletin dili o milletin duyuş ve düşünce sisteminin aynası olma görevini üstlenmektedir. Türk dili de derinliğiyle, gözün erişemeyeceği genişliğiyle, sınırsız gücüyle, güzellikleriyle Türk insanının duyma ve düşünme gücünün, dünya görüşünün, çektiklerinin, duyduklarının, özlediklerinin en iyi yansıtıcısıdır (Aksan, 2003: 9).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/4, Fall, 2012

Bilinç kavramı Büyük Sözlük'te (2005: 270) "İnsanın kendisini ve çevresini tanıma yeteneği, şuur" olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan hareketle dil bilincini Yaman (2011) bireyin yaşadığı toplumda kullanılan ortak dile ilişkin duyarlılık şeklinde tanımlamaktadır.

Toplumları bir arada tutan en önemli unsurlardan biri dildir. Dildeki yozlaşma ve olağan dışı başkalaşma toplumun kültürel yapısını ve tarihle olan bağlarını zedeleyebilmektedir. Türk dilinde yaşanan kirlilik ve erozyon, ana dile karşı umursamazlık, konuşma ve yazmada yabancı sözcük kullanımının artması dilimize ve kültürümüze yabancılaşmayı beraberinde getirmektedir (Bağcı, 2012). Dildeki yozlaşma ve başkalaşmanın en etkili yaşandığı yerler arasında internet, televizyon ve gazete gibi kitle iletişim araçları gelmektedir. Milyonlarca izleyici ve okuyucuya yön verebilen basında bilinçli veya bilinçsizce yapılan yanlışlar, toplum tarafından doğruymuş gibi algılanabilmekte ve dildeki olumsuzlukların daha hızlı ve yaygın bir biçimde yayılmasına yol açabilmektedir (Çağlak, 2003). Türkçe kültür ve bilim dili özelliğine sahip olmasına rağmen, pek çok araştırmacının Türkçe yayınlarında Türkçenin yapısı gereği türetme ve belirtme yoluyla her kavramı karşılayabilme yeteneğinden kaynaklanan doğurganlığını göz ardı etmesi ve kavramları Türkçeleştirmeden olduğu gibi kullanması (Kızıltan ve Yangın Ersanlı, 2008) dildeki yozlaşma ve başkalaşmaya çarpıcı bir başka örnek olabilir. Yapılan bir diğer araştırmada iş yeri isimlerinin çoğunlukla yabancı dillerin etkisinde olduğu belirlenerek dildeki yozlaşmanın hangi boyutlarda olduğu ortaya konulmuştur (Üstünoğlu vd., 2012). Sonuç olarak bilim, teknik ve sanat alanlarındaki doğrudan alınma, çevrilerek aktarılma öğeleri ve özensiz çeviriler yanında günlük hayatta kullanılan pek çok sözcüğün yabancı dillerin, özellikle son yıllarda İngilizcenin etkisinde olduğu ifade edilebilir (Aksan, 1996: 126-135; Aksan, 2004: 386-393).

Türkçenin yozlaşmasıyla ilgili yukarıda yer alan bilgiler, en önemli millî değerimiz olan dilimizin kullanımında ne kadar ölçsüz davranıldığını ve dil kullanımındaki bilinçsizliği gözler önüne sermektedir. Türkçenin bilinçli bir şekilde kullanılması ve diğer dillerin istilasından kurtarılabilmesi için bu dili kullanan, öğrenen ve öğretenlerin dil kullanma bilincine sahip olmaları hayati derecede önemli görülmelidir. Öğretmenin anadilinin bütün inceliklerini kullanarak öğrencisine model olması ve dil sevgisini, bilincini, duyarlılığını öğrencilerinde oluşturması anadili bilincine ve duyarlılığına sahip olmasıyla mümkündür (Kolaç, 2008).

Türkçe öğretmenleri ile öğretmen adaylarının Türkçe bilinç düzeylerinin belirlenmeye çalışıldığı bu araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- a) Türkçe öğretmen adaylarının Türkçeyi kullanma bilinci hangi düzeydedir?
- b) Türkçe öğretmenlerinin Türkçeyi kullanma bilinci hangi düzeydedir?
- c) Türkçe öğretmenleri ile öğretmen adaylarının Türkçe bilinç düzeyleri arasında bir farklılık var mıdır?
- d) Cinsiyet değişkenine göre Türkçeyi kullanma bilinci değişmekte midir?

2. Yöntem

Bu bölümde çalışmanın yöntemi, evren ve örneklem, veri toplama aracı ve verilerin nasıl analiz edildiği açıklanmıştır.

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada, betimsel araştırma modellerinden genel tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte veya halen var olan bir durumu betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2000: 77).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Türkçe öğretmenleri ile Türkçe eğitimi bölümlerinde okumakta olan öğrencilerdir. Ağrı ilinde görev yapan 60 Türkçe öğretmeni ile Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde okumakta olan 104 öğrenci ise araştırmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Araştırmada, Yaman (2011) tarafından geliştirilen, geçerli ve güvenilir olduğu belirlenen Türkçe Bilinci Ölçeği kullanılmıştır. Bu aracın geçerliliğini desteklemek üzere, ayrıca, araştırmacı tarafından ölçeğin içyapı tutarlılığına ilişkin olarak Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmış ve bu katsayının 0,89 olduğu belirlenmiştir. Türkçe Bilinci Ölçeği, “bireysel kullanım”, “ülke bütünlüğündeki önem” ve “kitle iletişim araçlarında doğru kullanım” başlıklarında üç faktör altında toplanan 17 olumlu madde köküne sahiptir. 5 dereceli likert tipinde hazırlanan Türkçe Bilinci Ölçeği’nden alınabilecek en yüksek puan 85, en düşük puan ise 17’dir. Ölçekten alınan yüksek puan, yüksek düzeydeki Türkçe dil bilincini göstermektedir. Ölçekten alınan toplam puan, madde sayısına bölünerek, bireyin Türkçe bilinç düzeyi hakkında bir sonuca varılabilir. Ölçeğin boyutlarından alınan puanlar yükseldikçe bireyin Türkçeye yönelik bilincinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde 2 farklı istatistiksel analiz (aritmetik ortalama ile standart sapma ve t testi) kullanılmış olup bu analizler bilgisayarda SPSS 16.00 istatistik paket programı kullanılarak yapılmıştır. Türkçe Bilinci Ölçeği’nin seçenek sayısı 5 olup, aralık sayısı 4 ve aralık katsayısı 0, 80’dir. Ölçeğin, ortalama karşılaştırmalarına esas olmak üzere, aralık sınırları ve anlamları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Aritmetik Ortalama Aralıkları ve Anlamları

Aralık Sınırı	Anlamı
1.00–1.80	Hiçbir Zaman
1.81–2.60	Çok az
2.61–3.40	Kısmen
3.41–4.20	Çoğu Zaman
4.21–5.00	Her Zaman

3. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Türkçe Öğretmen Adaylarının Türkçe Dil Bilinçleri

Türkçe öğretmen adaylarının Türkçe dil bilincinin ne düzeyde olduğunu anlamak amacıyla Türkçe Bilinci Ölçeği’ndeki “bireysel kullanım”, “ülke bütünlüğü”, “kitle iletişim” boyutlarının ve toplam puanın aritmetik ortalamaları ve standart sapma değerleri hesaplanarak ikinci tabloda sunulmuştur.

Tablo 2: Türkçe Öğretmen Adaylarının Türkçe Dil Bilinç Düzeyleri

	N	Aritmetik Ortalama	S.S.	Anlamı
Bireysel kullanım boyutu	104	3,39	,73	Kısmen
Ülke bütünlüğü boyutu	104	4,09	1,02	Çoğu zaman
Kitle iletişim boyutu	104	3,47	,76	Çoğu zaman
Türkçe bilinci toplam puanı	104	3,58	,71	Çoğu zaman

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/4, Fall, 2012

Tablonun incelenmesi sonucunda ölçeğin “bireysel kullanım” boyutunun aritmetik ortalamasının “kısmen” seçeneğine denk gelen 3.39, “ülke bütünlüğü” boyutunun aritmetik ortalamasının “çoğu zaman” seçeneğine denk gelen 4.09, “çoğu zaman” seçeneğine denk gelen “kitle iletişim” boyutunun aritmetik ortalamasının 3.47 ve ölçeğin toplam puanlarının aritmetik ortalamasının “çoğu zaman” seçeneğine denk gelen 3.58 olduğu görülmektedir.

Bu bulgulardan hareketle Türkçe öğretmen adaylarının Türkçe bilinç düzeylerinin “bireysel kullanım” boyutunda orta, “ülke bütünlüğü” ile “kitle iletişim” boyutlarında yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Ayrıca öğretmen adaylarının Türkçe bilinç düzeylerinin toplam puan açısından da iyi bir düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Sonuç olarak Türkçe öğretmen adaylarının kitle iletişim araçlarında kullanılan yabancı kelimelerden rahatsız olma, bu araçlardaki yabancı kelime kullanımı ile ilgili rahatsızlığını ilgili kurumlara iletme, reklâmı yapılan marka ve ürünlerin Türkçe isimlerle adlandırılmasını isteme, Türkçenin toplumsal kimliğin önemli belirleyicilerinden olduğunu ve ülkelerin yaşamasında dilin çok önemli bir faktör olduğunu düşünme gibi hususlarda bilinçli oldukları neticesine ulaşılabilir.

3.2. Türkçe Öğretmenlerinin Türkçe Dil Bilinçleri

Türkçe öğretmenlerinin Türkçe dil bilincinin ne düzeyde olduğunu anlamak amacıyla Türkçe Bilinci Ölçeği’ndeki “bireysel kullanım”, “ülke bütünlüğü”, “kitle iletişim” boyutlarının ve toplam puanın aritmetik ortalamaları ve standart sapma değerleri hesaplanarak üçüncü tabloda sunulmuştur.

Tablo 3:Türkçe Öğretmenlerinin Türkçe Dil Bilinç Düzeyleri

	N	Aritmetik Ortalama	S.S.	Anlamı
Bireysel kullanım boyutu	60	3,71	,66	Çoğu zaman
Ülke bütünlüğü boyutu	60	3,98	,92	Çoğu zaman
Kitle iletişim boyutu	60	3,63	,71	Çoğu zaman
Türkçe bilinci toplam puanı	60	3,75	,66	Çoğu zaman

Tablonun incelenmesi sonucunda ölçeğin “bireysel kullanım” boyutunun aritmetik ortalamasının “çoğu zaman” seçeneğine denk gelen 3,71, “ülke bütünlüğü” boyutunun aritmetik ortalamasının “çoğu zaman” seçeneğine denk gelen 3,98, “çoğu zaman” seçeneğine denk gelen “kitle iletişim” boyutunun aritmetik ortalamasının 3,63 ve ölçeğinin toplam puanlarının aritmetik ortalamasının “çoğu zaman” seçeneğine denk gelen 3,75 olduğu görülmektedir.

Bu bulgulardan hareketle Türkçe öğretmenlerinin Türkçe bilinç düzeylerinin “bireysel kullanım”, “ülke bütünlüğü” ve “kitle iletişim” boyutlarında yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Ayrıca öğretmenlerin Türkçe bilinç düzeylerinin toplam puanlar açısından da iyi bir düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Sonuç olarak Türkçe öğretmenlerinin internet ortamındaki yazışmalarda Türkçenin kurallarına dikkat etme, Türk alfabesinde olan harfleri kullanma hususunda hassas olma, kitle iletişim araçlarındaki yabancı kelime kullanımı ile ilgili rahatsızlığını ilgili kurumlara iletme, reklâmı yapılan marka ve ürünlerin Türkçe isimlerle adlandırılmasını isteme, Türkçenin toplumsal kimliğin önemli belirleyicilerinden olduğunu ve ülkelerin yaşamasında dilin çok önemli bir faktör olduğunu düşünme gibi hususlarda bilinçli oldukları neticesine ulaşılabilir. Türkçeyi özenle kullananların, onu doğru ve güzel konuşan ve yazanların gittikçe azaldığı, resmî yazışmalardan sokaklardaki tabelalara kadar Türkçenin güzelliklerinin, nüanslarının, haşmetinin kaybedildiği (Yalçın, 1997: 7-8) bir ortamda Türkçeyi öğreten veya öğretecek bireylerin dil kullanma bilincine yüksek düzeyde sahip olmaları doğal bir durum kabul edilebilir.

3.3. Türkçe Öğretmenleri ile Öğretmen Adaylarının Türkçe Dil Bilinçleri Arasında Fark Olup Olmadığı

Türkçe öğretmenleri ile öğretmen adaylarının Türkçe dil bilinçleri arasında fark olup olmadığını anlamak amacıyla t testi uygulanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4: Türkçe Öğretmenleri ile Öğretmen Adaylarının Türkçe Dil Bilinçleri Arasındaki Fark

		N	Art. Ort.	S.S.	t	p
Bireysel kullanım boyutu	Öğrenci	104	3,39	,73	-2,817	,005
	Öğretmen	60	3,71	,66		
Ülke bütünlüğü boyutu	Öğrenci	104	4,09	1,02	,709	,479
	Öğretmen	60	3,98	,92		
Kitle iletişim boyutu	Öğrenci	104	3,47	,76	-1,384	,168
	Öğretmen	60	3,63	,71		
Türkçe bilinci toplam puanı	Öğrenci	104	3,58	,71	-1,487	,139
	Öğretmen	60	3,75	,66		

Tablonun incelenmesi neticesinde Türkçe öğretmenleri ile öğretmen adaylarının Türkçe dil bilinç durumları arasında “bireysel kullanım” boyutunda $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu; “ülke bütünlüğü” ile “kitle iletişim” boyutları ve Türkçe Bilincine ilişkin toplam puanlar açısından ise $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular Türkçe öğretmenleri ile öğretmen adaylarının Türkçe kullanma bilinçlerinin “bireysel kullanım” boyutu açısından farklılaştığını; “ülke bütünlüğü” ile “kitle iletişim” boyutları ve toplam puanlar açısından ise farklılaşmadığını göstermektedir.

Sonuç olarak öğretmenlerin internet ortamındaki yazışmalarda Türkçenin kurallarına dikkat etme, Türk alfabesinde olmayan harflerin (x, w gibi) kullanılmasından rahatsız olma, Türk Dil Kurumu’nun Türkçeye giren yabancı kelimelere önerdiği karşılıkları kullanmaya özen gösterme, yazarken ve konuşurken yabancı kelimeler kullanılmasından rahatsız olma gibi Türkçe dil bilincinin bireysel kullanım boyutuna ilişkin hususlarında öğretmen adaylarına göre daha bilinçli oldukları ifade edilebilir.

3.4. Cinsiyet Değişkenine Göre Türkçe Dil Bilinci

Türkçe dil bilincinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak amacıyla t testi uygulanmıştır (Tablo 4).

Tablo 5: Cinsiyet Değişkenine Göre Türkçe Dil Bilinci

		N	Art. Ort.	S.S.	t	p
Bireysel kullanım boyutu	Bayan	76	3,56	0,72	,877	,382
	Erkek	88	3,46	0,72		
Ülke bütünlüğü boyutu	Bayan	76	4,00	1,01	-,525	,600
	Erkek	88	4,08	0,97		
Kitle iletişim boyutu	Bayan	76	3,55	0,81	,402	,688
	Erkek	88	3,51	0,69		
Türkçe bilinci toplam puanı	Bayan	76	3,66	0,73	,305	,761
	Erkek	88	3,63	0,66		

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/4, Fall, 2012

Tablonun incelenmesi neticesinde cinsiyet değişkenine göre “bireysel kullanım”, “ülke bütünlüğü” ve “kitle iletişim” boyutlarında ve Türkçe bilinci toplam puanlarındap>0.05 önem düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular dikkate alındığında Türkçe dil bilincinin cinsiyete göre değişmediği sonucu ortaya çıkmıştır.

4. Sonuçlar ve Öneriler

Araştırmanın sonucunda Türkçe öğretmenlerinin Türkçe kullanma bilinçlerinin “bireysel kullanım”, “ülke bütünlüğü” ve “kitle iletişim” boyutlarında yüksek düzeyde olduğu; Türkçe öğretmen adaylarının Türkçe bilinç düzeylerinin ise “bireysel kullanım” boyutunda orta, “ülke bütünlüğü” ile “kitle iletişim” boyutlarında yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Türkçe öğretmenleri ile öğretmen adaylarının Türkçe bilinç düzeylerinin ölçekten alınabilecek toplam puanlar açısından da iyi bir düzeyde olduğu ifade edilebilir. Dilin kirlenmesine, imkânlarının kısıtlanmasına yol açan birçok etkenin olduğu günümüzde mesleği Türkçe ile ilgili olan bireylerin Türkçeyi kullanmada bilinçli olmaları sevindirici bir sonuç olsa da radyo ve televizyonlardaki yeterli düzeyde Türkçe bilmeyen, konuşma ve okuma özürü sunucular, sokakları kaplayan İngilizce tabelalar, yabancı dille eğitim öğretim yaptığını gururla söyleyen ve reklâmlarında bu yönünü ön plana çıkaran eğitim kurumları, gülünç dil yanlışlarıyla dolu ders kitapları, ünlü yazarların bile dili yanlış ve özensiz kullanmaları, Türkçe-İngilizce karışımı sözcüklerin oluşturulması gibi hususlar hatırlandığında Türkçe öğretiminde ve ana dili bilinci kazandırmada ciddi sıkıntıların olduğu ortaya çıkmakta ve eğitimcilerde gerçek anlamda ana dili bilincinin olup olmaması hususunun sorgulanmasına yol açmaktadır (Demir ve Yapıcı, 2007; Ateş, 2003; Hepçilingirler, 2005; Tarhanoglu, 2009).

Türkçe dil bilincinin cinsiyete göre değişmediği neticesinin de elde edildiği araştırmada, Türkçe öğretmenlerinin Türkçe kullanma bilinçlerinin “bireysel kullanım” boyutunda öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu, “ülke bütünlüğü” ve “kitle iletişim” boyutlarında ise öğretmenler ile öğretmen adayları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna da ulaşılmıştır. Bu veriye göre öğretmenlerin internet ortamındaki yazışmalarda Türkçenin kurallarına dikkat etme, Türk alfabesinde olmayan harflerin (x, w gibi) kullanılmasından ve üzerinde İngilizce yazılar olan giysilerin giyilmesinden rahatsız olma, Türk Dil Kurumu’nun Türkçeye giren yabancı kelimelere önerdiği karşılıkları kullanmaya özen gösterme, anlamını bilmediği bir sözcükle karşılaşıldığında Türkçe Sözlüğe bakma, konuşurken ve yazarken yabancı kelimeler kullanılmasından rahatsız olma, yazım kuralları için gerektiğinde imla kılavuzuna bakma hususlarında öğretmen adaylarına göre daha bilinçli oldukları ifade edilebilir. Bu sonuç aday öğretmenlerin öğretmen olduktan ve “Türkçe” öğretmeye başladıktan sonra dil bilinci hususunda olumlu bir gelişim gösterdikleri biçiminde yorumlanabilir.

Üniversitelerde “ana dili bilinci” ve “dil dört temel becerisi” gibi konularda hazırlanan bilimsel çalışmalardan daha çok yararlanılması, eğitimcilerde dil bilinci olduğu halde bunun neden teorikten pratiğe geçirilemediğinin çeşitli araştırmalarla ortaya konulması, Türkçeyi doğru kullanma bilincini arttıracak olan açık oturum, panel ve konferanslara daha fazla zaman ayrılması, derslerde Türkçenin zenginliklerinin, güzelliklerinin, inceliklerinin daha çok ön plana çıkarılması, Türkçenin gücünü yansıtan eserlerin daha çok okutulması, öğretim elamanlarının Türkçeyi doğru kullanması gibi tedbirlerle Türkçe eğitimcilerinin Türkçe dil bilincinin arttırılması sağlanabilir. Türk toplumunun uluslararası alanlarda siyasi, ekonomik, kültürel etkinliğinin artmasıyla birlikte dilsel etkinliğinin de artacağı, bu durumun dil bilincinin oluşmasına ve gelişmesine büyük ölçüde katkıda bulunacağı gerçeği de unutulmamalıdır (Develi, 2009).

KAYNAKÇA

- AKSAN, Doğan (1996). *Türkçenin Sözcük Varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- AKSAN, Doğan (2003). *Türkçenin Gücü*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- AKSAN, Doğan (2004). *Dilbilim ve Türkçe Yazıları*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- ATEŞ, Kemal (2003). *Öğretmediğimiz Türkçe*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.
- BAĞCI, Hasan (2012). Öğretmen Adaylarının Türkçenin Yaşadığı Sorunlara Yönelik Farkındalıkları ve Önerileri (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği). *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 7/1, 291-307.
- BÖREKÇİ, Muhsine (2009). *Türkiye Türkçesinde Yapı ve İşlev Bakımından Sözcükler*. Erzurum: Eser Ofset Matbaacılık.
- ÇAĞLAK, Engin (2003). Kitle İletişim Araçlarında Türkçenin Yanlış Kullanımı. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi*. (<http://asosindex.com/journal-article-ulltext?id=5303&part=1>: 19.11.2012)
- DEMİR, Celal ve YAPICI, Mehmet (2007). Ana Dili Olarak Türkçenin Öğretimi ve Sorunları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, IX(2), 177-192.
- DEVELİ, Hayati (2009). Sözümler Geçkin Olsun. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 4, 4-6.
- ERGİN, Muharrem (2004). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- HEPÇİLİNGİRLER, Feyza (2005). *Türkçe “Off”*. İstanbul: Everest Yayınları.
- KARASAR, Niyazi (2000). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- KIZILTAN, Nalân ve YANGIN ERSANLI, Ceylan (2008). Üniversite Öğretim Elemanlarının Dil Bilinci ve Türkçe Kullanım Duyarlılığı. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 41.
- KOLAÇ, EMİNE (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Anadilimizin Yaşadığı Sorunlara İlişkin Farkındalıkları Görüş ve Önerileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1/5, 441.
- ÖZBAY, Murat ve MELANLIOĞLU, Deniz (2008). Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, V(I), 30-45.
- TARHANOĞLU, Giray (2009). Türkçeye Yabancı Kaldık Türkiye’de. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 3, 10-13.
- TDK (2005). *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ÜSTÜNOVA, Mustafa; AYDIN, Hasene; ÇETİNOĞLU BERBEROĞLU, Gülnaz; ÜSTÜNOVA, Kerime; AKKÖK, Meral ve AKGÜN, Nilüfer (2010). İş Yeri Adlarında Türkçenin Kullanımı. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(1), 1390-1419.
- YALÇIN, Şiar (1997). *Doğru Türkçe*. İstanbul: Metis Yayınları.
- YAMAN, Havva (2011). Türkçe Bilinci Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 151-167.